

N:o 134.

Af herr **E. W. Carlson** från Stockholm om bestämmelser angående skyldighet för riksbanken att utan ränta mottaga penningar å upp- och afskrifningsräkning.

- De ekonomiska förhållanden som under senare åren varit rådande inom vårt land äro, vid jemförelse med föregående perioders inträffande affärskriser helt olika. Så långt tillbaka man kan spåra dessa kriser, hafva de alltid varit åtföljda — om icke till största delen förorsakade — af brist på rörligt kapital, då under nuvarande förhållanden det är öfverflöd på sådant, men brist på arbete och företagsamhet. Kapitaltillgången ökas nästan dagligen i bankinrättningarna, under det att varu- och egendomsvärdena sjunka i både städer och på land och i sammanhang dermed sjunker också arbetsvärdet eller arbetslönen. Kapitalet och arbetet äro naturligen beroende af hvarandra, ehuru den sociala strid som pågår i nästan hela den civiliserade världen ytterst är en strid emellan arbete och kapital. Att kapitalet dervid är den starkaste och behåller magten är naturligt, ty kapitalets egare kan med lätthet bära några års minskad ränteinkomst, då deremot arbetets idkare omöjligt kunna existera utan rörligt kapital.

Man har föreställt sig att genom räntenedsättning på i penninginrättningar insatta medel, kunna minska kapitalinströmningen i bankerna och såmedelst bringa kapitalet ut i den allmänna rörelsen, men denna åtgärd har dock hittills visat sig vanmäktig, ty trots räntenedsättningar

på depositionsmedel hafva insättningarna dock ökats. Att genom lagstiftning kunna reglera dessa förhållanden är sannolikt omöjligt, men måhända skulle dock någonting kunna göras, som bidroge att minska detta missförhållande.

Då Riksdagen är den, som stiftar lag för Sveriges riksbank så har jag trott mig böra hemställa om sådana förändringar i bankoreglementet, att penningar från enskilda och korporationer icke emottages mot någon ränta på kortare tid än sex månaders uppsägning och att följaktligen räntan å s. k. upp- och afskrifning måtte upphöra. Vid sådant förhållande, som nu är rådande, att högsta depositionsräntan för i riksbanken insatta medel är 3 procent och upp- och afskrifningsräntan är 2 procent torde en hvar förvånas. Mig veterligt finnes det icke någon riksbank eller nationalbank mer än Sveriges som gifver ränta på penningar, hvilka insättas den ena dagen och uttagas den tredje. Genom denna lätthet att mot ränta placera ett kapital och ändock dagligen hafva det disponibelt för spekulationer, befrämjas ovilkorligen spekulationslustan och framkallas ojemnheter i affärsverksamheten. Jag är öfvertygad om att i händelse riksbanken vidtog denna förändring, skulle äfven öfriga bankinrättningar följa exemplet.

Att det icke heller är någon förtjenst för riksbanken att ränta dessa upp- och afskrifningsmedel, utan tvärt om en årlig förlust af cirka 100,000 kronor, visas tydligt deraf, att samtidigt som banken har egna medel inneiggande i obegagnade sedlar till belopp af från 9- till 30,000,000 — hvilka naturligtvis icke gifva någon ränta — den äfven har att ränta 5,000,000 upp- och afskrifningsmedel. Detta måste ju betraktas såsom en oklok hushållning och en direkt statsförlust. Mig synes att riksbanken i första rummet borde placera sitt eget kapital och göra det räntebärande och i andra rummet åtaga sig att förränta främmande kapital. Jag ber här få lemna några sifferuppgifter, utvisande riksbankens obegagnade sedelutgifning för hvarje månad under året 1887 samt likaledes de på upp- och afskrifning inestående främmande medel under samma tid.

	1887	Obegagnade sedlar.	Upp- och afskrifning.
Januari		9,426,069: 14	5,435,518: 58
Februari		11,491,706: 80	5,214,557: 51
Mars		12,048,609: —	5,700,937: 85
April		12,793,821: 51	5,251,975: 73
Maj		13,567,051: 33	5,358,008: 38

Juni	9,098,068: 25	4,341,515: 02
Juli	11,605,115: 48	5,271,683: 02
Augusti	21,664,388: 09	5,400,934: 56
September	18,023,927: 21	4,812,362: 96
Oktober	19,526,382: 82	5,156,981: 14
November	22,224,111: 36	5,676,654: 98
December	29,929,150: 68	4,910,330: 08

Häraf synes att upp- och afskrifningsmedlen endast *en* månad understigit $4\frac{1}{2}$ millioner, men under 9 månader öfverstigit 5 millioner kronor, Medelsiffran häraf gör i rundt tal 5,200,000 kronor, som efter 2 procents ränta gör 104,000 kronor förlust för riksbanken, utom värdet af det ökade arbetet, som medföljer dessa arbetsamma upp- och afskrifningsräkningar.

På grund af hvad jag härofvän haft äran anföra, ber jag få föreslå,

att Riksdagen behagade i bankoreglementet eller instruktionen för fullmäktige i riksbanken intaga den bestämmelsen, att för penningar, som insättas på upp- och afskrifningsräkning, *icke* erlägges någon ränta.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles ödmjukligen.

Stockholm den 28 januari 1888.

Wilhelm Carlson.